

JAUNIMAS

LIEPOS M.

1911-M.

Rt.

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

TURINIS: Kām žmogus gyvena. — Apie avalinę. — Apgvalga: žmonių lūkstimas; tarptautinė Hygienos Paroda; du žmonės, užimantys dalikų Vokietijoje; įspūdingas dvasios apsirėškimas Tilgėje; Lietuva ir baigynčia Prūsijoje; šių metų Prūsų Lietuvių jaunimo susivaižiavimas; Lietuvių vakaras Šilutose; vasarinė Draugijos "Birutės" šventė; laikraštis "Apgvalga"; Tėvinės Mielėtojų Draugija. — Pasikalbėjimai. — Iš leidėjo-rašytojų pusės.

KAM ŽMOGUS GIVENA.

Kad senas žmogus kartais sako: kām aš dār ir begīvenu? visiems toks žodis rodosi suprantamu. Senasis visoko ūra prītires, visukuo pasidžauges, daug skausmū nukentes, daug arba ir ne tai atlikes, ko norėjes, ir viso atgrises. Gīvenimas jām ūra nusekes kaip koks seklys šaltinis. Ir išrodo tuštšias, niekām nevertas.

Tatšau gīvenimas ūra pilnas gīvībės, ūra nuolatinis persikeitimas, kupinas be perstojimo atplaukiantšiu naujienū. Gīvenimas ūra toks gražus ir įvairus, koks jis buvo pirm daug tūkstantšiu metų. Beveik sakītum, jis nūdien dār turtin-gesnis negu seniau. Kas galētū jo atgristi! Vienok jis seniesiems grasus. O aišku kodėl. Nebegal jie juo pasimėgti. Jū kūnas ūra pasilpes. Nėra gīvenimas nusekes, bet kūnas nebėra tinkamas jām patirti, ūra ar atbukės, ar sugures.

Todėl ir ligonis, kurs nebsitiki pasveikti, taip-

jau sâko: Kâm aš dâr ir begîvenu! Ir iš to zodžio skâmba skausmas dël amžiaus, kurs netikru būdu gîventas buvo. Nêsa tokî zodî ištarti prisieina dažniausiai tokiems žmonëms, kurie nesuvaldë savo geismû bei troškimû, kurie gîvenimâ išragauti bandë, kaip ištroskusis išgeria taure lig dugno. O tad, gîvenimo taurëje neberasdami nei lašelio, sukula jâ su nekantrumu.

Bet îra ir tokiû, kurie saikiai gîveno, kurie vaikštisiojo doros takais, o tik nekarta turi dūsauti: kâm aš dâr ir begîvenu! Gîvenimas îra juos skaudžiai prispaudes. Visuomet, kad ir silpniausia tik viltis jiems sušvito, gîvenimas tãjâ tuojau užgesino. Kur jie tik kreipësi, visur juos sekë nepalaima. Joks dârbas jiems nevîko, turtai sklido iš rankû, o meilë jiems niekuomet nešvietë î akis su savo laiminimu. Ir ne vien ilgus metus taip gîvenusieji, bet ir jaunûjû ne vienas su tãm ligia pãtîra tad mânô, jog neverta gîventi.

Vienok verta. Ne tik minëtieji klasia: kâm aš gîvenu? Ir sveikiesiems bei palaimingiesiems tas klausimas tarsi iš netîštû stojasi. Lîg kiltû jis iš kazin-kokiû vidaus gilibiû. Tik jis turi jau šauniai kitâ prâsme. Ir randasi beveik visuomet tik tiems, kurie îra protingi ir išmintingi, kurie tveriasi svarbiû darbû, dorai gîvena ir, stropiai dirbdami, pasieka, ko pasiekti nori. Bet lîgiai tuomet, jiems tarsi bebëgant, sustãbdo juos lengvai pakiles klausimas: O kâm visas tas dârbas ir triûsas? Kâm pagaliau visas gîvenimas?

Ne naujas tas klausimas. Kaip ilgai mânantieji žmonës gîvena, taip ilgai tokiu būdu klausama. Ir jau ne vienas išmintingas ir ne vienas mokslininkas atsiliepë arba nors norëjo atsiliepti î tãn klausimâ. Tik ilgus metus mokslininkai nustojo apie jî mãste. Rodës jiems esãs tai bergzdzias dârbas. Beveik pastojo mokslininkams peiktina tokî klausimâ statiti. Lîg î jî atsakiti nereikalinga, arba negalima. Ištikrûjû jis îra reikalâvimas atminti gîvenimo mîsle. — Bet kad gîvenimas mîslë îra, nenorëta pasakiti. Ir todël gana dažnai buvo tariama: žmogus gîvena, jeib gîventû; gîvenimas îra savės-dëlei.

Mûsû laiku ir tame virto kitaip. Vël bandoma, ir beveik kas dienâ kitaip, išroditi, kâm žmogus gîvena.

Berods jau tûli metai praëje îra, kaip tiriama, kâm gîvenimas îra, tik neatsiliepant tiesiog î šî klausimâ, bet î tãn: kaip stojasi gîvenimo persikeitimai ir kur linksta jieje? Ir vîriausieji prirodinëjimai tãm atsiliepti buvo imami iš regimûjû: saikomûjû ir sveriamûjû dalikû. Sâkoma buvo, kad, paveikslui, žmogus visiškai pareinãs iš aplinkibiû: iš turtû arba jûjû stokos, iš krãšto, kur žmogus gîvena, iš tautos, iš kurios jis gîmes, ir tt. Kokios aplinkibës, toks žmogus, toks jo ir gîvenimas. Žmogus pats nieko negãli, kaip tik visa patirti ir dzaugties arba liûsti. Vienok žmogus îra dailesnis ir tarsi gîvesnis ir jautresnis už visus gîvius. O kadangi jis rodos esãs

visos gamtos viršus, gīvenimas līg tik tām ģra, kad tokī grāzū ir jautrū pavidalā sutvērus.

Bet iš žmogaus pusēs pasidārē dār kits gīvenimo supratīmas. Tūlū buvo ir ģra dār tikīma, būk gīvenimas esās tik žmogaus pasīmēgimui. O gīvenimas minimu būdu persikeitīsiās, jeib žmogui dāvus vis pilnesnī smagumā. Žmogus pats turīs tiesā to iš gīvenimo reikalauti. Vienok iš to išeina gāl vienām ir antrām palaima, bet kitām nepalaima. Žmonija pastoja žvērīnu, kuriame kiekvienas kitā drāsko, norēdamas maitinties kito gīvībe. Ir išeina, kad negalīma nei vienām ramiai ir palaimingai gīventi. Nēsa kiekvienas, nors ir kažin-kiek būtū sudrāskes savo smagumui apsautoti, vis tik turētū bijoties, kad nebūtū kartā sudraskītas dār galingesnio uz jī.

Iš viso-to pasidāro aišku, jog mānant, kad gīvenimas teesās žmogaus pasīmēgimui, ir pagal tai pasielgiant, gīvenimas pasidāro prāgaru. Ir tokiu būdu vertīsia žmogū kitaip jījī suprastī.

Minētām būdui gīventi visiškai priešingas ģra kitas, pagal kurī pavienis žmogus nesirūpina pirmiau savo gerove, bet kitū. Taip dāro, paveikslui, mīlīnti motīna. Ji pirmiau rūpinasi, kad jos kūdikis būtū sotus, o tik tada težiūri savo ālkī nutīldīti. Seimīnoje pirmiau pasirodo, kām žmogus gīvena, būtent kitū gerui ir lābui. Iš to tad ir jām paraina palaima.

Gīvenimo bujojimas reikalauja, kad vietoje svetnaudībēs stotūsi svetmīlībē.

Tai mūsū laiku aiškiāu ar drumstīāu numānoma. Ir apie tai neviena stora knīga prirašīta, kur tie dalikai vienaip ar antraip išguldomi. Pamatīnē prasmē ģra visur ta pati, tik žodžiai skiriasi. Ne vienas išrodinēja, jog gīvenimo prasmē esanti pasiekti kuo-geriausiā tvarkā, kurioj kiekvienām būtū kuo-palaimingiau gīventi.

Vokietījoj mūsū laiku pradėjo apie tai labai platīiai rašīti mokslininkas Mueller-Lyer. Jo didis veikalas vadīnasi: Die Entwicklungsstufen der Menschheit (Grundlinien einer Volksphilosophie) = Žmonijos kilimo laipsniai (Pamatiniai žmoniū filosofijos bruožai). Tām mokslininkui rodosi, kad gīvenimas vedās ī tobūlā ir visā žmonijā suglaudžiantīsiā valstijā, kurioj kiekvienas galēs būtū sāu žmogus, būtū tobūlas asmuo. Tām derā tai, kad kiekvienas žmogus išmoksta valdīti lobius, kuriuos žmonijos kilimas gamino.

Tokī didi veikalā mums tuo tarpu nei studijuoti nei īsitiecti negalīma. Nurodīmas ī jī tēra svarbus, jeib žinotum ir mokslininkus māstantīsius apie tai, kām gīvenimas ģra, ir išrodantīsius, kām žmogus gīvena. O dār visa-tai, kas tše su daugdaug aplinkībīū išguldoma, negālī mūsū patenkīnti. ģra daug lengviau suprantamū ir palaikomū žodžiū, kurie sāko, kām žmogus gīvena. Tārē tuos žodžius visuomet išmintingiejī. Sākē, paveikslui, kad gīvenimas pats išlengvo apreiškiās, kām jis ģra. Išlengvo pasirodo žmonijoj vis daugiau vidaus

lobiū. Ir jiems auginti ģir ģivenimas. Tām ģivena kiekvienas žmogus.

Ir ģira atvirai mātoma, kad tas žmogus vidūje nuvargsta, nuskursta, pasilpsta ir miršta, kurs tik savo pasimėģimui tegivena, o tasai vidūje pralobsta ir pastiprėja, kurs ģivena kitū lobiui, kitū kilimui, tai esti: kitiems žmoniškesniems pastoti.

Žmogus negivena, kad kuo daugiau sū imtū smagumū iš ģivenimo, bet jeib jām kuo-daugiau žmoniškumo suteiktū.

Ģivenimas dār nēra toks turtingas, kad galētū žmogui kaģin-ko duoti. Priešingai, žmogus savo esibėje ģira ģivenimo didibė. Žmogus ģira jame didžiausias veiksnis, ģalingas ģaminti visokiū lobiū, ģroģiibiū ir sumānīmū.

Tām žmogus ģivena. Tān reikia ģerai išmānīti, ir todēl ģerai apmāstīti. Jauniesiems tām kaip ir ģeriausias laikas. Kuomet ģivenimo bēģijė prieina tili valandelē ir atplaukia klausimas: kām aš tik ir ģivenu? padarīkime iš jo kitā klausimā, būtent šis: kiek esmi lobines ģivenimā? Ar esmi ģneses ģ jī daugiau harmonijos ar disharmonijos, širdingumo ar keršto, meilės ar nekantos, išminties ar kvailumo? Ir tt.

Mums Lietuviams apie tai māstīti ģpatšiai reikalinga. Kuomet mes nedidine harmonijos, širdingumo, skaistumo, išminties, doros, ir tt., mes nieko nedārume tautai kilti, o kuomet mes didiname disharmonijā, piktumā, kvailumā, nedorā, neteisibe, tuštumā, niekingumā, ir tt., mes žudome

jā, nors vadintumēs kaģin-kokiais didģiais "veikėjais".

Niekuomet, nei akies mirksnio, nepamirškime, kad mes vien tegivename, jeib mumise augtū prakilnūs žmoniškumas ir jeib jī kuo-ģalingiau ģnestume ģ ģivenimā. Viskas, kas ģera mums šiaip rūpi, stosis tad savaimi. *Vidūnas.*

APIE AVALINE.

Negana, kad moteros sudarko savo kūnā persiverģdamos liemeni, užsmaugdamos kākli ir pārišiais blauzdas, ģagaliaus dār ir kojas susidarko smailiomis korpėmis ir eidamos ant augstū užkulniū, kaip ant kojūkū. Taritum žmogaus kūnas nebūtū visai tinkamai sutvertas ir reikia jī tuojau pagal nuojėģa savaip taisīti. — Žmonēs beveik nebeģino arba nors ģira pamirše, kaip ištikro sveika koja išveidėti turi.

Kad kelta koja ģrazi, tai dār kiekvienas numāno. — Tik tai ir viskas. Tobūlū kojū šiaip tegalima tik ant tobūlū senū dailės vaizdū pamaīti. Bet ģalime ir pāfīs išitikrinti, kiek mūsū koja tobūla arba kiek jī sudarkīta. Atsistojus ant ligios aslos basomis kojomis ir jas visai arti sudedant nuo kulnies lig pat didģiūjū pirštū galū, vidaus pusē visai arti su vidaus puse, tai prie sveikū kojū neprivalo jokio tarpo likti, bet abi koji lig sulietos išveidėti.

Tarpas turi pasidarīti tarp niktšio ir antro piršto, ir visi pirštai tiesūs, apvalūs, lankūs kaip rankos pirštai būti, ne su išģokusiais nariais ir pariestais galais it ģvulio nagais. Nagai neturi ģ šalis išiskverbti, ne ģ pirštus ģaugti.

Tokiū sveikū kojū berods retai terandama. Mūsū āvalinė ģira kojas sudarkiusi. Abi koji arti šale viens antros sudėjė paprastai mātome, kad nuo nariū niktšiai

sukas dešinysis dešinėn, kairysis kairėn pusėn. Tarp abiejų niktstisū ir tarpas ir nėra jo kaip reikiant tarp niktstisio ir antrojo piršto. Visi pirštai susprausti, net ant viens kito suvariti, sukumpe ir kamuoti, ant nariū vištakai, sukietėjusi, i rągā pavirtusi oda, o dar-gi visokie suspausti skaudūs gumbai. Kurios vaikstisioja ne visuomet korpėtos, gāl turi ir sveikesnes kojas. Bet kad per ankšta korpė ir tik retkartšiais avėjama, jau galima kojā labai sugadinti. Ira tankiai sakita, jog mūsų sánariai turi grāžūs būti, kad jie ne vis ir mātomi irā; o kur nėra grāžumo, tše ir nėra sveikumo arba ir antraip. Tatšau tik ligiai irā norėta grāžią kojā turėti, rods ne mánoma tiek apie grāžią kaip apie māžā. Tame didis nesusipratimas. Ira tikimā, tik maža koja esanti graži. Taip visai nėra. Tiktai savo didume prie viso kūno prisitaikinti koja tēra graži, o ne kitaip. Kiekviena žinos, kad per maža nosis negražesnė irā veide kaip dār didoka. Iš prigimties mes turime vis šiek-tiek su visu kūnu sutartinus sánarius. Labai maža ranka kartais gāl ir labai biauri būti. Jos išreiskimas padāro grāžumā o ne jos mažumas. Kita ranka išveizdi laiminanti o kitos kaip labai savespī plėšiai nagutšiai.

Bet grīškime prie kojos. Ir koja kaip visi sánariai turi savo įpatingā išreiskimā. Geidžiant mažos kojos, užaunama ant jos labai ankšta korpė. Negana to, korpė smaili it ila, ir visi pirštai, kurie iš prigimties skleidžiasi platuman, ligiai suveržiami siauruman. Augšta užkulnė iškelia kulnī augštūn, ir taip visa koja slenka i smailgalī, surietšia tokiu būdu pirštus ir sukelia peršulius. Kiekviena pasakīs, jog korpė esanti už tai daug ilgesnė. Beje! kodėl tai kojā ilginti bereikalo, kur norima mažos kojos?

O kokia nesveika tad ir eisena! Žengiant vis pirma kulnis dedama ant žemės. Tiktai šokti mokinantieji sāko reikiā su pirštais popirm žeme pasiekti. Vienok taip nėra gamtiška. Kulnis dedama vis pirmiau ant žemės, o didžiausias pirštas, niktstis, pasispiria ir kelia kūnā tolin.

Bet mūsų siaurose korpėse tai negalima. Tše ne ništis išlaiko kūno lįgsvarā, bet išvaritasis krumslis, ir taip jis prisiveikdams vis labiau išsivāro iš vietos ir visa koja vis biauresnė, nesveikesnė, kuone trikampė pastoja.

O jeigu dėvimos korpės ne pavieniē kaip dirbtos, tai ir liaukā nuspaudžia žemīn, ir naikina kojos iškilimā. Taip kaip negalima pirštine nuo kairės rankos ant dešinės mauti, taip nereikėti ir kurpiū keisti. Kojos liauka nėra ties pat kojos viduriu, kaip trobos stogas, bet įzambiai vidaus pusėj. Pagal tai korpė turi būti ir dirbta. O kurpe keitšiant nuo vienos kojos ant antros, ligiai vis liauka priveržiama.

Kokios tai turi korpės buti? Tokios visai, kaip sveika koja. Korpė tik irā kojai dāroma. Kojā negāli ir neturi būti taisoma pagal kurpę.

Taiği korpė turi plati būti kaip pirštai iš savės platšiai skleidžiasi. Ipatšiai pādo gālas vidaus pusėj turi tiesus o ne i laukā kreiptas būti, jeib neišsuktū niktstis iš jo vietos. Užkulnės neturi augštos būti, šiaip pirštai vis turi i priešakī atsiremti. Taip dirbta korpė tikrai gražesnė išveizdi negu siaura o per ilga korpė. Per ilga korpė vis užsiritšia kaip vāžė.

Rūta.

APŽVALGA.

Žmoniū lākstimas. Ira tai mūsų laiku įpatingiausias žmoniū veikimas. Ir žmonės daug apie tai rāšo ir kalba. Bet nestebėtina. Kas kartā irā mātės, kaip tos mašinos kila augštūn, kaip jos sklendo ir skrieja, tas tai supranta. Ira tai apimās atsitikimas. — Dvejopi irā dabartini lākstimo itaisimai: didi orlaiviai visām žmoniū skaitliui, 10—20, pakilti, ir oroplānai, kuriais tik vienas bei du, ir tik re-

tai keli tegāli ore skraidžioti. Didieji orlaiviai tik išlengvo te kila ir palengva traukia tolin ore, kaip kokios debesis. Oroplānai šaute šauja tolin. — Bet visi tie dalikai žinomi iš kitū laikraštšiu. Šišon norime tik kelis pastebėjimus ištarti. Orlaiviai labai dažnai vētrū sunaikinami. O kartangi jie labai brangūs, taip daug turtū ūmai žuva. Bet žmonės vis iš naujo juos dirbsi ir juos tobulina. Taip pasirodo,

kaip žmonės vis menčiau galisi turti ir vis tvirtčiau zengia prie savo veikalų. Žmonės begaliniu noru stengias viršū palaiškinti ir ant vėtrū ir audrū, idant galėtų oran iškilti. — Oroplānai maži ir netaip jau brangūs. Ir jūjų susidaužo labai daug. Bet tai ne toks didis daigtas. Tik žuva su jais labai daug laksti-tojū, kad rodos visi kiti turėtų lākstimo pabūgti. Tātšau lākstoma nuolatai. Ir žmonės, kurie šiandien su Siurpuliū mātės, kaip vienas iš oro nukrūsdamas ugsimūšė, ritoj vėl bėga žiūrėti, kaip kiti palaimingiau lāksto. Taip tas lākstimas apima žmones ir taip juos pildo pasimėgimu, jog nieko, ir mirties nebeatboja. Rodos aišku: lākstimu žmoniū noro tvirtumas auga, bet rodos auga ir žiaurumas. O to auginti reikėtų saugoties.

Tarptautinė Hygiēnos Paroda. Tokia ira šiais metais Drėduose. Ira ji savo būdu pirmutinė. Ir todėl visame pasaulij kaip apie lākstimus taip dabar ir apie ją kalbama. Berods buvo mažū Hygiēnos parodū ir seniau. Bet tarptautiniū tai pirmoji. Ir galima sakiti, kad pirmą kartą labai daug to sunešta, kas iš-pat senovės lig dabar apie žmogaus gyvenimą ir sveikatą visose tautose manita buvo. Hygiēna reiškia sveikatos mokslā. Iš tikro nuostabi ta paroda. Teko māt jū veikiai po atvėrimo matiti. Ira tše tūlos labai didijos trobos, kuriose Vokietšū gidimo

mokslininkū, tautū žinovū ir visokiū fabrikantū visokie atitin-kami daigtai sukrauti. Mažonėse trobose rodo savo dalikus dār ir Rusai, Japonai, Tsinė-sai, Sveicai, Anglai, ir tt. Tik Anglū parodos nematšiau. Dār nebuvo viskas priruošta. — Negalimo viskā papāsakoti. Storos knigos surašitos, o tik parodo-miejai daigtai tėra minėti. Ir beveik didžiausia parodos dalis naudinga visokiū rūšij mokslininkams: giditojams, gamtininkams, tautū žinovams ir ktms., dār gāl ir fabrikantams. Bet viena labai didė troba ira titšia platšiam žmoniū skaitšiu pas-kirta. Ji turi antrašā: Der Mensch (žmogus). Ir ira labai smalsu tše viskān pasijūrėti. Viskān mātės, esi beveik mąžas mokslininkas. Pradedi žiūrėti visokius praitaisimus apie žmogaus odā, net per žiūronus (mikroskopus), ir tad tolin, žmogaus kaulus, raumenius, dirgnsis, smāgines, vidurius, gaminimo prietaisas, kraujā, maistā, akis, ausis; kaulū, raumenū, akiū, ausiū ir tt. padėjimā visokiuose žmogaus amgiuose. Ir tt., beveik begalo. Ira matiti ir visokiū ligū žimiai ivairuose pavidaluose, ir kaip reikia pasielgti, paveiksliui, žmogui koją lūzus, kol nepavadintas giditojas, toliu, kas darita apsaugoti darbininkams prieš nelaimes, paprastai apsaugoti žmones prieš ug-nies pavojū, ir tt. — Kaip pamokinantšiai tše viskas sudėta,

teparodo keli paveiksliai. Mātomi iš kažin ko padariti smagenū pavidalai, kaip jas žmogus turi iš magens lig pasenes. Bet ira tše ir tikros žmoniū smāgėnis stikluose. Tai matiti, kuo daugiau žmogus išlā-vintas, tuo daugiau rukšlėtos jo smāgėnis. Visos ruktšės iš-temptos duoda plotā puse mētro ilgio ir platumo. Tas šale parodita. Toliau: Du stiklu pripilditu raudonu vandeniu. Viename 5 litrai, antrame 2. Prie pirmojo parašita: tiek kraujo turi sveikas vidutinio ūgio žmogus. Prie antrojo: tiek kraujo gāl žmogus pralieti be givībės pavojaus. Kitur vėl matiti žmogaus pavida-las, o suktant kokiā rankine, sušvinta prie to pavidalo rankos galū geltona elektriška šviesa, kuri sklista lig smagenū, iš kur tad raudona šviesa bėga atgal. Tuomi rodoma, kad pajutimas persineša dirgnsimis lig smagenū, iš ko stojasi tad judėjimas. — Taip labai daug galima iš-mokti apie žmogaus kūnā ir jo gyvenimā. Gana daug apie ligas ir kaip jos gidomos. Ipatšiai kituose skiriuose labai daug visokiū ligū apsiereiškimai matiti. Visai baugu ir biauuru, kuomi žmonės varginami. — Iš visū pasirodo kaip svarbiausios ir dazniausios ligū priezastis gir-tuokliāvimas bei ēdimas ir paleistuvāvimas. Bet nuostabiu būdu, visur parodoj ira girāklū, kur parduodami alkoholiški gē-ralai, vietomis berods ir pienas.

O niekur nieko matiti nei gidėti apie apveikimā girtuokliāvimo, niekur neitaista, kur galima būtų ir nealkoholiškū gēralū, pieno neminit, gauti. Niekur ir nieko nematšiau apie blaiviniukū pasitengimus žmones prāntinti prie blaivībės. — O visai toks-jau dalikas apsiereiškia žiūrint ī gidimā paleistuvāvimu sekmiū, ipatšiai biauuriujo sifilio. Visai naiviška māt pasirodė, kaip tame skiriūje rādosi knigū prie feigos, kurios su labai drāsias 30džiais žāda išgidimā. Dār ira matiti ir kibās popierius su antrašu: Neekite pas Naturheil-kundigen (vandeniu, oru, saulės šviesa, tikru maistu gidantšius) ir kitus Kurpfuschierius (apga-vikus, nieko nemokantšius). Ge-ras giditojas tuoj po uziskrė-timo pradėjes giditi, visuomet išgido! — Taip tik išgiditi rūpi-namasi. O taip tvirtai žāda. Ži-noma išrastas vaistas vadinas: Ehrlich-Hata. Pazardėjimas greitai išgitti ira tiesiog parāginimas paleistuvauti. Bet aš kiekvienā persergiu, kad joku būdu ne pasitiktū tuo vaistu. Kiek aš iš-manau, o žinau save tše aiškiai regiant, tas vaistas negālī giditi. Nėra jis padaritas iš tik-rojo žmogaus gyvenimo ir jo givībės supratimo. Tik apmāstf-kime: Labai rikāvo tūli giditojū ir kiti laikraštšiai, jog svarbumo to vaisto neapsākomas. Nėsa iš-naikinant tokiā baisiā ligā ir žmoniū sveikatai taip pasitvirtinti, žmoniijos kultūra turi ne-

sulģinamai greitġiau ir augġġġiau kilti. Bet visos kultšuros galġbġ ir augġġġbġ ġra dora. O kad ta neauga ir neaugġnama, kaip tai galġ kultšura pakilti! Kas galġ iġ zmonġijos pastoti! ġigoms, ġpat-ġiai tai ġiauriausiai ġigai paġġġlinti ġra labai tiesus kelias, o tai ġra stiprinimas zmogaus doros, auginimas dorġġko ir kšniġġko Svarumu. Tuomet ta ġiga savaimi iġniks. Berods nelaimigġ ġigonis! ġailu ġš. Bet ġiems tikrai ġra pagġlbus, kad laiku kreipiasi ġ tikrus mokslo turintġsius ġġġtojus, bet kurie negġdo vaistais, bet tikru ġvenimu, pasinaudodami saulġs ġviesa, vandenim, oru maistu. Toks viso kšno apnuoġġjimas, kurs minima ġiga nusi-
duoda, negġli šmai bšti iġġġdomas. O tai visai pagal gamtos ġstġtġmus. Nevien kšnas turi nusikratġti ġigos, bet zmogaus vi-
dus turi iġġiti iġ nesveiko, ne-
Svaraus geismo. — Ta tarptauti-
nġ Hyġiġnos Paroda apreġġkia, kiek mokslo zmonġs ġra ġġġe apie zmogaus kšnġ ir jo ġigas, kiek dġrbo pristġtġta toms ġigoms ġġġiti. Bet tikras ġġġmo bšdas dġr nġra aiġġkiai iġġriġtas. Svar-
bumas dġr nededamas ant zmo-
gaus ġvenimo sulģ gantos ir doros ġstġtġmais. ġġl niekuo-
met nematġġiau mokslo didumo taip aiġġkiai kaip toj parodoj, bet ġr dġr niekuomet nematġġiau taip aiġġkiai, kad ġis visai be pġmato.

Du zmonġs uzġimantġġiu dalġku Vokietġjoj. Pirmasis ġra nustġtġmas Koelno kunigo

Jatho nuo jo vietos. O todġl didis subruzdġmas ġpatġġiai laik-
raġġġiuose. Vieni sġko, tai gera esġ, kiti tġm pġġinas. Dalġkas tas, kad kunigas Jatho ġilus metus kunigġvo ir tikġbini ġvenimġ laiba suġġdino, o tuomi ġr dorġ augġtino. Visuomet bš-
daves meilingas, ġirdingas, ir to-
dġl visš milimas. Tik jo mokslas ne sutġkes su Evangelġġku moks-
lu, nors pats Jatho sġkes laikġ-
sis Evangelġijos. ġpatingas prie-
ġingumas! O tai reikġia suprasti. Tikġbos ġvenimas ġra vidaus: ġirdies bei sielos dalġkas. Ir visi zinome, kaip, kalbġdami apie vidus pġtġrġ, vos mġzumġ tegġlime zodġġiais iġreikġti. O tikġbos dalġkams esant visš ġiliausiems, dġr sunkiau tai ga-
lima. Krikġġġioniġkasis tikġbos mokslas ġra iġlenġvo pagal Evan-
gelġjas susitġises, bet iġ didġġiau-
sios dalġies ġis ġra kitš laikš zmonġš prasitarimai apie savo tikġbinġ vidaus pġtġrġ. Ir labai dġrġnġ mšsš laiku tie mokslai liekasi vien mokslais, o ne ġf-
vos pġtġros ġudġġjimai. Bet sġ-
koma, bšk tie mokslai esġ tik-
rieġi. Kunigas Jatho ġais nesir-
ršpino. ġis turi labai ġivas tik-
ġbines pġtġras ir tas ġis bandġ apreġġti šiš dienš zmonġš bšdu. Todġl jo mokslas visai nesutinka su senuoju ir iġveizi klaidingu. Aġ pats ir visai su juo nesutinku. Vienos aiġġku, kġn ġis pasakiti nori; o tat ġra ġivas augġtas da-
likas, ġra tikrai tikġbinġ ġvġbġ ir galġbġ. Bet daugġju nġra dġr

paaiġkġjus, kas svarbiau, ar ġv-
vġbġ ar paprastasis, kaip sġkoma tikrasis mokslas. Ir todġl tas sujudimas ir tie ġintġai. Bet rodos iġlenġvo virs viskas, kaip aiġġkinau jau Birzeliš "Jaunime", taip, kad bus ġvġbġ stġtoma augġġġiau uz viskġn. O tġm ġġ-
ġiai tas atsiuġkimas su Jatho tik ir dera. Ir mes "Jaunimo" raġġto-
ġai bei skaitġtojai tġm aiġġkinamġ, kad suprġtġs, kas svarbiau, kas ne taip svarbu.

Antrasis dalġkas, kurġ ġiġon minġti noriu, ġra ġstġtġmo ġvedimas Pršsġjoj, kad lavonus galima sudeġinti. Kiek tġm prie-
ġinos tšli zmonġs, o kiek kiti to laukġ, negalima trumpai pa-
sakiti. Prieġininkai to ġstġtġmo rodos bijojos, jog lavonus degi-
nant pats prġgaras (pekla) jau ant zemġs ġstġtġsis. Sudeġinimo ġġlininkai vġl krġtġs to kšno pu-
vimo zemġjġ. Liepsna ġiems ro-
dġs Sventesnġ negu zemġ. Da-
bar ta kova atlikta. Ir Pršsġjoj galġs statġti liepsnš Sventġklas kaip jau seniau kitur Vokietġjoj. Kġn tai reikġia? O tai, kad zmonġs visuose dalġkuose iġlenġvo privertġiami pakesti vienos kito palinkimus, kurie niekġm nei blogo nei gero nedġro. Kas nori savo lavonġ pakasti duoti, tepa-
kasi ġġ, kas ġi sudeġinti nori, te-
sudeġdinġie ġi.—Vienok dġr vienġ dalġkġ tame galġme iġvġsti, bštent tġn, kad pradġda zmonġms vġl daugiau Sventa ġjoti, kas ap-
lamai senovġje ġvo Sventa, ir kad Sventumas nikġta iġ paprot-

ġiš ir guldosi daugiau ant vi-
daus regġjimo.

ġpatingas dvġsios apsi-
reiġkimas Tilġjġ. Didġjio-
sios bangos zmonġjoj atsimuġġe ġr Tilġjġ ir apsi-
reiġkġ graġġiu bšdu viename dalġke. šiš metš pradġ-
ġioj susitvġrġ Tilġjġ draugġja ġirtuokliams ġġġiti. O tai drau-
ġġjai buvo kviesti ir prisidġjo zmonġs visokiš bagnyġziš, vi-
sokiš tikġbġ: Katalikš, Evanġe-
liġkš, ġidš, tad visokiš atskalš zmonġs, toliau ir visokiš luomš. Taip buvo norġta ir taip pradġta dirbti. O kad nġra dġr daug kas padarita, vis tik šis susistojimas gana ġpatingas ir daug reiġkia.

Lietuviai ir bagnyġzio Pršsuose. Didġioj Lietuvoj labai tvirtai tšli kunigai ir pġtis zmonġs reikalauja, kad bagnyġzios bštš Lietuvġiš o ne Lenkš dġlei, kad Lietuviams bštš pamokslai ir maldos sġko-
mos lietuviġkai. Pršsuose to nġra. Tik vienas kunigas, bštent Dr. Gaigalatis Priekulġġstovi uz Lietuvius, kitš juos uztarintġši nei matġti nei ġirdġti. O todġl Lietuviai labai nenkai atbojami. Buvau pirm trumpo vienoj kai-
mo bagnyġzioj ir pasiklausiau pamokslu. Kalba to kunigo buvo tiesiog basi. Klaidinga, kad vos galġjai atminti, kġn ġis sakġti norġjo, o kartais iġġjo apsirġkimu nenorġti juokai. Bet Lietuviai ġiliau klausġs. O kiek patġriau, labai dġrġnai kunigai tik blogai temokia Lietuvġiu kalbġ. Bet ġpa-
tingausia dalġkas Tilġjġe. Pa-

gal paskutinį žmonių suskaičimą fra tše daugiau negu 1000 žmonių, kurie namuose kalba lietuviškai. Ir tųjų daugis lankosi bažnyčioje. Bet Tilžėj nėra nei vienos bažnyčios, kuri būtų paskirta Lietuviams. Berods fra tše Lietuvių bažnyčia, bet toji nėra pilietišams bet laukininkams paskirta. Tše kalbama ir lietuviškai. Bet suolai bažnyčioje pasisėsti iš dalies pamsamditi, ir todėl pilietišai tik su vargu gali gauti vieną ar antrą vietą. O kad nori gauti prie progos iš kunigo kokį nuraminimo godį lietuviškai, reikia pirmiau miesto kunigui Vokietišui už tai užmokėti, o tad gili lietuviškai kalbantį pasivadinti. Kad tai neteisus padėjimas, fra aišku. Bet nieko nėra, kurs prašytū iš bažnyčios valdžios to padėjimo pataisimo. Paprastai nieks nedrįsta tai dariti. O kurie tai galėtų, tie giriasi, jiems lig daug kokią kalbą kunigas vartoja. Tatšau eina beveik visuomet į Lietuvių bažnyčią. Matyti, tik meliava lietuviškai pasiklauso pamokslų. Dār-gi tie eina į Liet. bažnyčią, kurie atvirai nešneka lietuviškai, kadangi to gėdisi. O tūli paklausti vieno ar antro kunigo, ar nori Lietuvių kalbos krikštūnoms, ir tt., sāko kad nenori. Vertšiami prie to, kadangi jiems lig rodos, jog kas lietuviška nėra garbinga. Ištikrūjū jie norėtų, kad jiems būtų kalbama lietuviškai. Tik nebus to,

kad neprāšis pātis. Bažnyčios valdžia jiems to nesūlūs. Kad Lietuviai neprāšo, reiškia, jog nėra gana drāsūs, drovisi prisipažinti, jog mielesnė jiems Lietuvių negu Vokietišū kalba. O tame visa mūsų silpnībė, bet ir svarbus tautinis uždavinis. Turime auginties, kad galėtūmės rimtai ir tvirtai stoti už žmonišką savo tiesas.

Šiū metų Prūsū Lietuvių jaunimo susivagiavimas ant Rambyno. Iviko tasai 18. Birželio. Nebuvo ši kartą tiek daug kiek pernai. Bet tai tūtšia ir norėta. Ne didis susirinkimas mums svarbus, bet kad tie jaunieji, kurie susieina, vienas kitām artšiau stotūs. O buvo iš visų kraštū nuo Kretingos lig Pilkalnies susijė. Kiekvienas parāšė savo vardā bei pavarde ir gyvenimo vietā į tām paduotas knygas, ir tad kiekvienas ir kiekviena pagal tai tāpo kitiems pristatiti. Visi tad pasiklausėme godžiū, kurie aiškino, kān mums dariti reikia, jeib tvirtintum Lietuvių dvāsia savo tėvinėj. Rāginama buvo save ir moksliškaai ir doriškaai auginties ir tad drāsiai stoti žmonių akīvaizdon. Doriška drāsā stiprinti, tai jaunimui tuo tarp svarbiausia. O zinant, jog tše ir ten irā bitšiuilū, kurie stengiasi tokiu-jau būdu pakilti, tai lengviau dariti galima. Giedotojū draugija padainavo tad tūlas daineles ir pagaliau visi, koks 100 žmoniū vien-Sirdziai ir nuosirdziai dainavo:

"Lietuviais esame mes gime,"
"Lietuviais norime ir būt",
"tān garbe gavome užgime,"
"jai ir neleisime praūt."

Visokius linksmus gaismus be-gaisdami dār geriau susipažino-me, ir vėl pasiklausėme gerū rāginimū ir vėl draugiškaai padai-nāve: "Lietuviais esame mes gime," atsisveikinome su viens kitu ir keliavome namon, visir tarsi pripilditi vilties, drāsos ir džiaugsmo.

Lietuvių Vakarās 31-juose. Iviko tasai 25. Birželio. Buvo tāt pātsia dienā apskelbtas Vokietišū koncertas 3iūū bažnyčioje, o kunigo iš sakīklos labai ir Lietuviai rāginami tāji lankiti. Toliau buvo jau seniai sākoma, bāk 3iūū krašte vos keli Lietuviai beginē. Tatšau pripildė visa sālė ir stovėjo užpakali j žmonės visai susikimše. Kiti klausėsi už durū ir langū. Sālė permaža buvo. O kas įpatšiai smāgū išpūdī dārė, tai tat, kad žmonės taip gražiai klausėsi kaip bingšiausiuose Vokietišū koncertuose. Ir viskas labai gražiai nusisekė. Vaidinama buvo "Lietuvos Pasakelė". Draugija grīžo ant 10 vakare Tilžėn.

Vasarinė Draugijos "Birutės" Sventė Ragaineje 2. liepos. Dainuota buvo tūlas dainos, vaidinta žemkalnio "Birutė". Kaip pasisekė, negaliu sakiti. Žmoniū sālėje 45, darže gāl keli daugiau.

Laikraštis "Apžvalga" jau eina iš Klaipėdos. Žiūrint į išveizėjimą, tas laikraštis nedaro gero išpūdžio. Visur sustātimas su daugbė klaidū. Ir antgalvio "žodžiai" įpatingi. Vienok tai pateisinama. Turinš gana įgimus. Matit dirbama tše mānantšū Lietuvos, kurie tuoj rodo į Lietuvius reikalus ir reikalavimus. Tik kalba negraži. Labai lemtina, kad tas laikraštis rastū pritarimo tarp Lietuviū. O tie, kurie jį leidžia turētū kuo daugiau rūpinties jį praplāntinti ir stiprinties, jį išlaikiti. Pirmā kartā Prūsuoje visas Lietuviai skaitšius susitāres leidžia laikraštī. Tai svarbus atsitikimas. Dabar pasirodīs, kān Lietuviai dariti istengia.

„Tėvinės Mīlėtojų Draugijos“ Tilžės Saka turėjo 8. Liepos m. Tilžėj metinį savo susiėjimą. Kas tše kalbėta buvo, rasis Rūgpiūtšio "Jaunimo" rašinje: Tūli būdai tautai tarnauti. vas.

PASIKALBĖJIMAI.

Ir ši kartą turime juos Sauniai sutrumpinti apžvalgai taip prasitesus. Todėl teatsileipiame į klausimus, kurie rodo reikalauja, kad greit į juos būtų atsakita.

Augštaitis: Kān turi dariti jimas. Vaikas, turėdamas pāsūnus, kad jį tėvas prieš jo norā vāro į dvāsiskā turētū jo ir klausiti. O ištikrūjū seminarijā? — Painus padė-

kajā seminārijā, nori jo gero. Vienu, kunigo pavadinimas irā labai svarbus ir prakilnus, antra, kunigas turi ir labai gerā išlaikimā. Zīnu dār, kad tūli tēvai tiki, jū sūnu kunigu pastojus, jī tikrai īeisiānt ī dangū. Bet jīems reikētū priminti, jog kunigui nusidējus, ir baismē irā daug didesnē. Todēl tūli ir sākoma, jog pragare ir labai daug kunigū esā. Apie tai berods jokio patīrimo neturiu. Vienok tai tikrai zīnu, kad tas kuo-lengviau paklis kunigu pastojēs, kurs tām neturējo palinkimo, kurs tām nesijautē pašauktas, ir kunigu pastojē tik vertīsimas. Zmogus niekuomet neturētū pasīrīnti pavadīnimā, kuriām jīs nelīnksta. O īsmīntīngi tēvai, apsīmāste savo vaiko ir neprīvers pastoti, kuo jīs nenori. Kas kunigu pastojā priēš savo norā, tas rodos tikrai prāgarui teks, ne po mīrties, bet jau šīame amzīojē. Ir vaikas, tēvū vāromas dvasīskon seminārijon, turētū bandīti tēvams šīrdīngai, tinkamu būdu īsīskīnti, ī koki pavojū jīe nori jī īstumti, ir kaip jīe gāli nusidēti zmogū prīverzdami būti kunigu, kuriuo tikru būdu būti jām negālima, kad jautīsiānt kītiems pavadīnimams daug tin-

kamesniu. Bet kad tēvai nesīklausō vaiko zōdzīo ir vien nori savo vāliā pīldīti, tad, zīnoma, vaikas turi tiesā sekti savo norā. Nei vienas zmogus neturi tiesos kītā prīversti jō smānīmus pīldīti. O tēvai negīves vaiko gīvenīmu. Bet gāli būti ir taip, kad vaikas pasīrīnkdamas pats savo amzīaus kelīā, labai gāli pareitī ī vargā ir skaumā, ir gāli būti jām gerīau tēvū paklausus. Todēl pīrm viso reikīa apmāstīti, kodēl sūnus nenori kunigu pastoti, ar priēzastīs labai svarbī, ar tik pavīrsutīnīska. Tēvū nepaklūstī tik tuomet tegālime, kad jū palīepīmai pareina vien īs karīstīvīmo. Bet vaikas tad turi būti visīskai pasīsvēntes ir vien jīēskoti tikro tarnāvimo.

Tas pats. Ant katro zōno sveikīausīa zmogui gulētī? Sāko ant dešīnio, tik ne visai ant zōno, bet mažuma augstīnakla.

Brz. Didzīoji Lietuvī Sventē Prūsos ebus īs. Rugpīūšio Tilzēje. Dainū, kurios bus pranešamos. mename Sasnausko Hymnā su orchestro palīdējīmu. Vaidīnāma bus lauke plīnāme ore veikalēlis „īsvaduotojas“, sālēj vakare trīveiksmīs dramāstīskas veikalas: „Tīkkrāsīs Gīdīmas.“ Vds.

īs leīdējū-rašītojū pusēs.

Nuolatāi rāgīnāme rūpīnties padīdīnīmu "Jaunīmo" skaitītojū skaitīšīaus. Tolīau mēdzīame, īpatīšīai Didz. Lietuvīj gīvenāntīšījū, savo adresus atīskīat o vis. Lietuvīšīkai ir rusīšīkai parāšīti. — "Jaunīmas" sīuntīšīamas ī namus uż 2 M. per netus, ī Didzīajā Lietuvā uż 1 Rublī, ī Amerīkā uż 60 centū, pavīenīs numēris uż 20 pīg., 10 kap. arba 10 cent.

Uż leīdējū-rašītojū
Martin Aszmutat, Tilzēj, Augstojī gatvē 78 (Hohe Str.).